

STEROWANIE PŁYNNOŚCIĄ FINANSOWĄ Z WYKORZYSTANIEM *CASH POOLINGU* NA PRZYKŁADZIE GRUPY KAPITAŁOWEJ

Beata Czuba-Kulisińska

Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania

Streszczenie: W warunkach rozwijającego się rynku kapitałowego coraz częściej można zaobserwować złożone struktury gospodarcze. Jednostki gospodarcze działające na rynku, chcąc osiągnąć swoje cele, wchodzą w liczne i różnorodne związki z innymi podmiotami, tworząc grupy kapitałowe. Celem artykułu jest przedstawienie istoty grupy kapitałowej oraz pojęcia *cash pooling* ze wskazaniem praktycznego zastosowania umowy *cash pooling* w grupie kapitałowej jako narzędzia mającego wpływ na płynność finansową grupy. W artykule wskazano formy *cash pooling* oraz korzyści płynące z jego zastosowania. Zarządzanie przedsiębiorstwem (grupą kapitałową) wymaga stosowania nowoczesnych metod umożliwiających utrzymanie płynności finansowej, *cash pooling* bez wątpienia jest taką metodą.

Słowa kluczowe: *cash pooling*, grupa kapitałowa, płynność finansowa

DOI: 10.17512/znpcz.2017.1.1.17

Wprowadzenie

Rzeczywistość gospodarcza wiąże się z różnego rodzaju przemianami strukturalnymi we wszystkich sektorach gospodarki. Zmiany te mają wpływ na tworzenie nowych jednostek gospodarczych, jakimi są grupy kapitałowe. Złożoność budowy grup kapitałowych powoduje potrzebę szerszego spojrzenia m.in. na wyniki osiągnięte nie tylko przez pojedyncze niezależne przedsiębiorstwa, ale także na wyniki osiągnięte przez grupę przedsiębiorstw ocenianą całościowo. Sytuacja na rynkach finansowych przyczynia się do zainteresowania alternatywnymi formami finansowania działalności. Uwzględniając współczesne warunki zarządzania organizacjami oraz złożoność i nieprzewidywalność otoczenia, podmioty gospodarcze zobligowane są do szukania rozwiązań, których zadaniem jest zwiększenie optymalności działania, obniżka kosztów operacyjnych, wzrost produktywności (Jagodziński, Ostrowski 2016, s. 201). Jednym z narzędzi, wciąż niedocenianym, służącym poprawie płynności finansowej jednostek powiązanych, jest *cash pooling*. Zazwyczaj określany jest on jako metoda zwiększająca efektywność zarządzania grupy podmiotów powiązanych.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie problematyki *cash pooling* w grupach kapitałowych. Poddano analizie definicje *cash pooling*, do których nie ma uregulowań w prawodawstwie. W artykule zaprezentowano zalety oraz wady

umowy *cash pooling*. Metody badawcze zastosowane w opracowaniu to przegląd literatury przedmiotu oraz orzecznictwa sądów administracyjnych.

Istota i rodzaje grup kapitałowych

W literaturze dotyczącej grup kapitałowych obecnie istnieje bardzo wiele dylematów terminologicznych dotyczących próby zdefiniowania tego pojęcia. Terminologia grup kapitałowych kształtowała się dość spontanicznie, co w rezultacie doprowadziło do braku spójnego i logicznego definiowania. W praktyce stosowane są często sprzeczne pojęcia zaczerpnięte z różnych dziedzin wiedzy, tradycji językowych oraz wynikające z wielu doświadczeń praktycznych. Jak zauważa J. Chadam, zainteresowanie grupami kapitałowymi było i jest nadal aktualnym tematem wielu prac badawczych w ostatnim okresie. Zwraca on również uwagę na fakt, iż w polskim ustawodawstwie problematyka grup kapitałowych nie została dotychczas uregulowana kompleksowo. Dlatego też w literaturze przedmiotu można spotkać pojęcie grupy kapitałowej utożsamiane z pojęciem holdingu (Chadam 2002, s. 66).

Z powyższym stwierdzeniem zgadza się E. Piątek i w jednej z publikacji pisze, iż odpowiednikiem grupy kapitałowej w zachodnich gospodarkach jest holding (Piątek 2007, s. 25). Podobnego zdania jest również M. Trocki, który przez grupę kapitałową rozumie „zespół samodzielnych pod względem prawnym przedsiębiorstw, stworzonych do realizacji wspólnych celów gospodarczych, powiązanych kapitałowo i kontraktowo, w sposób umożliwiający aktywne współdziałanie” (Romanowska, Trocki, Wawrzyniak 2002, s. 128). W dalszej części publikacji, charakteryzując główne typy grup kapitałowych, wyróżnia holding operacyjny, strategiczny i finansowy. Występuje zatem wyraźna sugestia zamiennego traktowania pojęć. Z. Kreft stwierdza, iż w Polsce obecnie dopiero zaczynamy uczyć się holdingów. Stanowią nową strukturę, gdyż mają bardzo krótką historię i to właśnie stąd powstaje wiele problemów teoretycznych, jak i wdrożeniowych – aplikacyjnych (Kreft 2004, s. 28). Odmienne zdania niż E. Piątek i M. Trocki jest J. Chadam, który w swoim artykule poświęconym spółkom zależnym stara się wprowadzić rozróżnienie pojęć „holding” i „grupa kapitałowa”. Przyjmuje on, iż holding oznacza spółkę nadrzędną, co stanowi dokładne tłumaczenie z języka angielskiego. Natomiast pojęcie grupy kapitałowej odnosi się do całości powiązanej struktury przedsiębiorstwa nadrzędnego i spółek mu podległych (Chadam 2002, s. 66). Takie rozróżnienie pojęć zostało przyjęte w dalszej części artykułu.

W skład grupy kapitałowej wchodzi jednostka dominująca wraz z jej jednostkami zależnymi. Jednostka dominująca to spółka handlowa (w świetle *Kodeksu spółek handlowych*: spółka akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka komandytowo-akcyjna, spółka komandytowa, spółka jawna, spółka partnerska) bądź przedsiębiorstwo państwowe, jeśli sprawują kontrolę (Chluska 2006, s. 74) nad jednostką zależną, czyli posiadają zdolność do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności.

Sprawowanie kontroli w szczególności może dotyczyć większości głosów w organie stanowiącym na podstawie umowy, statutu bądź też na podstawie porozumień zawartych z innymi uprawnionymi do głosu. Ponadto sprawowanie

kontroli może dotyczyć uprawnień do kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki na mocy statutu lub umowy oraz uprawnień do stanowienia większości członków organów zarządzających, administrujących i nadzorujących (Ustawa z dnia 29 września 1994 r. ..., art. 3 ust. 1 pkt 37).

W praktyce gospodarczej struktury grup kapitałowych są często wieloszczeblowe, dlatego też wprowadzono pojęcie jednostki dominującej wyższego szczebla i jednostki dominującej niższego szczebla. Jednostką dominującą może być tylko spółka handlowa, która jest równocześnie jednostką dominującą do przynajmniej jednej spółki handlowej i jednostką zależną od innej spółki handlowej lub przedsiębiorstwa państwowego (Walińska 2016, s. 128).

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2010 roku w Polsce odnotowano 1806 grup kapitałowych, w roku 2011 – 1951, w roku 2012 – 2049, w roku 2013 – 2039, a w roku 2014 – 2040.

Obecnie podmioty gospodarcze działające w postaci grup kapitałowych można spotkać prawie na całym świecie. Jednak uregulowania prawne dotyczące problematyki ich funkcjonowania różnią się znacznie w poszczególnych krajach.

Znaczenie płynności finansowej

Pojęcie płynności finansowej nie jest jednoznaczne i może być różnie rozumiane. W literaturze można spotkać wiele terminów opisujących płynność finansową. Pojęcie płynności finansowej, które upowszechniło się najbardziej, określa płynność jako zdolność przedsiębiorstwa do terminowego wywiązywania się z krótkoterminowych zobowiązań (Głuchowski 2001, s. 212).

Zachowanie płynności finansowej jest warunkiem zachowania ciągłości działania przedsiębiorstwa. Jeżeli nie jest ono w stanie terminowo wywiązać się z zaciągniętych przez siebie zobowiązań, narusza równowagę finansową i przyczynia się do powstania zatorów płatniczych. Utrata płynności jest pierwszą oznaką niewypłacalności, która w długim okresie skutkować może upadłością. W krótkim okresie czasu to płynność, a nie rentowność decyduje o istnieniu przedsiębiorstwa na rynku (Cicirko 2010, s. 9). Należy odróżnić płynność majątku od płynności finansowej, gdyż ta pierwsza dotyczy zdolności i tempa zamiany poszczególnych elementów na środki pieniężne. Tempo tej zmiany determinuje płynność finansową. W praktyce może zaistnieć sytuacja, że przedsiębiorstwo będzie posiadało majątek pokrywający zobowiązania bieżące w wysokim stopniu, lecz na tyle trudne do spieniężenia, że nie będzie posiadało płynności finansowej (Sierpińska, Jachna 2004, s. 146).

Utrzymanie płynności wymaga zatem posiadania przez przedsiębiorstwo nie tylko środków pieniężnych i aktywów szybko zbywalnych, ale także odpowiedniego udziału zobowiązań w długim terminie wymagalności (Kusak, Kowalczyk 2006, s. 9-10). Płynność finansowa może być statyczna i dynamiczna. Badanie płynności statycznej opiera się na danych bilansowych, natomiast wskaźniki płynności dynamicznej oparte są na przepływach pieniężnych. Do monitorowania statycznej płynności finansowej wykorzystuje się trzy wskaźniki, tj. bieżącej płynności, przyspieszonej płynności i płynności gotówkowej. Każdy ze wskaźników ustala się przy pomocy poszczególnych formuł (Sierpińska, Jachna 2004, s. 146):

$$\text{Wskaźnik bieżącej płynności} = \frac{\text{aktywa bieżące}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

$$\text{Wskaźnik płynności przyspieszonej} = \frac{\text{aktywa bieżące} - \text{zapasy} - \text{rozliczenia międz. czynne}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

$$\text{Wskaźnik płynności gotówkowej} = \frac{\text{środki pieniężne} + \text{krótkoterminowe pap.wartościowe}}{\text{zobowiązania bieżące}}$$

Metoda pomiaru dynamicznej płynności finansowej opiera się na wpływach i wydatkach gotówkowych, które obrazują przepływy finansowe mające miejsce w przedsiębiorstwie. Utrzymanie płynności finansowej przy takim rozumowaniu jest możliwe wówczas, gdy środki finansowe wpływające na bieżąco do przedsiębiorstwa są wystarczające na pokrycie zarówno wydatków wynikających z bieżących zobowiązań, jak i przyszłych wydatków, koniecznych do poniesienia (Sierpińska, Jachna 2004, s. 146). Poziom przepływów pieniężnych określony jest jako różnica pomiędzy wpływami i wydatkami. Z dodatnimi przepływami pieniężnymi mamy do czynienia, gdy wystąpi nadwyżka gotówkowa, analogicznie gdy wydatki będą na tyle duże, że wpływy nie będą wystarczać na ich pokrycie, to wówczas przepływy pieniężne będą ujemne (Kosińska, Cicirko 2010, s. 13).

Istota i rodzaje cash poolingu

Coraz więcej przedsiębiorców poszukuje nowych metod dodatkowego finansowania swojej organizacji w celu zwiększenia efektywności firmy oraz zmaksymalizowania zysku. Jednym ze sposobów na zoptymalizowanie kosztów jest wciąż niedoceniany *cash pooling*.

W literaturze przedmiotu istnieje wiele sposobów rozumienia *cash pooling*, dotychczas jednak żadna z definicji nie uzyskała powszechnej akceptacji, wynika to zapewne z braku zdefiniowania w polskich przepisach prawnych. W Tabeli 1 przedstawione zostały wybrane definicje pojęcia *cash pooling*.

Tabela 1. Zestawienie wybranych definicji *cash pooling*

Lp.	Autor / źródło / rok	Treść definicji
1.	M. Grabowska, <i>Zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstw</i> , CeDeWu, Warszawa 2012, s. 71	Proces przemieszczania środków pieniężnych pomiędzy rachunkami uczestników i rachunkiem głównym grupy jednostek
2.	M. Dąbrowska, <i>Usługa cash pool – efektywne zarządzanie wspólną płynnością finansową w grupie kapitałowej</i> , [w:] <i>Aktywne zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstwa</i> , red. K. Kreczmańska-Gigol, Difin, Warszawa 2010, s. 134	Wyspecjalizowana, kompleksowa usługa bankowa skierowana do grup kapitałowych, pozwalająca na optymalizację zarządzania wspólną, bieżącą płynnością finansową oraz zapewniająca optymalizację efektu odsetkowego

3.	P. Tomala, <i>Cash pooling jako metoda poprawy efektywności</i> , „Finansista”, nr 12/2002-1/2003, s. 73	Metoda umożliwiająca kalkulowanie odsetek na podstawie zbilansowanego salda środków na rachunkach bankowych przedsiębiorstwa lub grupy kapitałowej
4.	R. Kozierkiewicz, <i>Dictionary of Accounting, Audit and Tax Term</i> , www.mrf.pl, 2009	Konsolidacja rachunków bankowych, optymalizacja przepływów pieniężnych w ramach grupy kapitałowej
5.	A. Dmowski, <i>National cash pooling – nierzeczywisty cash pooling jako forma zarządzania płynnością finansową – konsekwencje podatkowe</i> , www.spolkigieldowe.bdo.pl, 2009	Konsolidacja rachunków bankowych, w celu optymalizacji kosztów ponoszonych przez poszczególne podmioty
6.	T. Dąbrowski, M. Olszewski, <i>Cash pooling in Poland</i> , www.internationallawoffice.com, 2007	Instrument, który umożliwia podmiotom powiązanym minimalizację wydatków odsetkowych
7.	Ł. Owczarczyk, <i>Aspekty podatkowe usługi cash pooling</i> , www.mrf.pl, 2009	Kompleksowa usługa zarządzania płynnością finansową grupy podmiotów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeglądu literatury

Na potrzeby niniejszego artykułu *cash pooling* jest rozumiany jako metoda zarządzania finansami, która została stworzona z myślą o przedsiębiorstwach działających w ramach grup kapitałowych. *Cash pooling* to mechanizm pomagający zarządzać płynnością finansową grupy kapitałowej. *Cash pooling* jest alternatywnym dla kredytu produktem oferowanym przez banki i stanowi wykorzystanie różnic pomiędzy poszczególnymi podmiotami pod względem zapotrzebowania na kapitał zewnętrzny. Istotą *cash pooling*u jest koncentracja środków z rachunków poszczególnych podmiotów z grupy i zarządzanie zgromadzoną w ten sposób sumą. Wynik odsetkowy jest korzystniejszy niż indywidualne inwestowanie nadwyżek i indywidualne ponoszenie kosztów przez poszczególne jednostki. Wskazany mechanizm opiera się na przesyłaniu zasobów pieniężnych spółek na jedno wspólne konto, którym zarządza *pool leader*, którym może być bank bądź podmiot wchodzący w skład grupy kapitałowej. Zadaniem *pool leader*a jest takie rozplanowanie posiadanych środków, by pokryte zostały ewentualne braki na poszczególnych kontach. Mechanizmy typowego *cash pooling*u zostały przedstawione na *Rysunku 1*.

Każdy z uczestników posiada pomocniczy rachunek bankowy, służący wyłącznie do ustalania salda dla celów dokonywania operacji wynikających z porozumienia. Rachunki pomocnicze uczestników są konsolidowane na głównym rachunku grupy, który należy do *pool leader*a. Rachunek ten służy do kompensowania sald wszystkich uczestników systemu. Salda ujemne na rachunkach poszczególnych użytkowników pokrywane są środkami, które pochodzą z rachunków podmiotów wykazujących nadwyżki. Transfery te są dokonywane na koniec dnia obrachunkowego, a na początku dnia następnego dokonuje się transferów zwrotnych.

Ustalenie sald na rachunkach pomocniczych podmiotów systemu na koniec dnia obrachunkowego saldo rachunku A: +100 saldo rachunku B: +200 saldo rachunku C: -120 	Przekazanie sald na rachunek główny grupy (konsolidacja sald) 	Kompensata sald na rachunku głównym grupy saldo rachunku A: 0 saldo rachunku B: 0 <u>saldo rachunku C: 0</u> saldo rachunku gł.: +180
Naliczenie odsetek od salda na rachunku głównym grupy $180 \times 0,02 = 3,6$ 	Transfery zwrotne saldo rachunku A: +100 saldo rachunku B: +200 <u>saldo rachunku C: -120</u> saldo rachunku głównego: 0 	Rozliczenie odsetek na koniec okresu rozliczeniowego odsetki dla A: +1,2 odsetki dla B: +2,4 odsetki dla C: -3,6

Rysunek 1. Uproszczony model cash poolingi

Źródło: (Kochanowska 2014, s. 415)

Rozdzielenie zasobów nazywane jest kompensatą sald i może przyjąć jedną z trzech form (www.egospodatka.pl):

- *Zero balancing cash pooling* – konsolidacja rzeczywista polegająca na koncentracji środków na rachunku skonsolidowanym poprzez fizyczny transfer środków, czyli rzeczywiste przysyłanie pieniędzy między rachunkami grupy kapitałowej – nadwyżki z kont poszczególnych spółek (saldy dodatnie) przysyłane są na wspólne konto, a następnie rozdzielane na konta, w których występuje niedobór (saldo ujemne).
- *National cash pooling* – konsolidacja wirtualna – nie występuje fizyczny transfer środków pieniężnych, a jedynie salda z poszczególnych rachunków uczestniczących podmiotów podlegają sumowaniu i w ten sposób obliczane są odsetki od kwoty netto zgromadzonych sald (Czajkowska 2014, s. 182). Wybór takiej formy konsolidacji środków jest mniej kosztowny od transferu rzeczywistego, ponieważ nie ma łączenia i rozdzielania środków należących do poszczególnych jednostek. Bank ma obowiązek utrzymania rezerw od wszystkich aktywów, także tych na kontach źródłowych.
- *Near-zero-balancing cash pooling (target pooling)* – jest połączeniem dwóch wyżej wymienionych form – na poszczególnych rachunkach na koniec każdego dnia występuje z góry założone saldo, a na rachunek główny przekazywana jest tylko część środków. Dzięki takiemu transferowi brak jest zerowania sald rachunków poszczególnych podmiotów.

Korzyści wynikające z wdrożenia struktury *cash pooling*

Zastosowanie *cash pooling* daje przedsiębiorstwom biorącym w nim udział wiele korzyści (Czyżkowska 2010, s. 19). Podstawową korzyścią zawarcia umowy *cash pooling* jest poprawa płynności finansowej całej grupy kapitałowej. Poprzez konsolidację środków, grupa posiada aktywa pieniężne na poziomie zapewniającym utrzymanie płynności finansowej i zmniejszenie poziomu krótkoterminowych linii kredytowych (Remlein 2014, s. 140). Dodatkową korzyścią ekonomiczną jest możliwość korzystania z jednakowych stóp procentowych ustalonych dla salda wynikającego z rachunku głównego. W przypadku dodatniego salda na rachunku skonsolidowanym istnieje możliwość ulokowania środków na rachunku depozytowym typu *overnight*, co skutkuje osiągnięciem dodatkowych przychodów z tytułu odsetek. Ponadto grupa kapitałowa zakładająca rachunki bankowe w jednym banku przy wykorzystaniu efektu skali ma większą możliwość wynegocjowania korzystnych warunków współpracy niż jako pojedyncze podmioty. Obniżenie kosztów oraz uproszczenie sposobu zarządzania płynnością finansową może stanowić swobodnie kolejną korzyść *cash pooling*, gdyż bank jest administratorem kompleksowej usługi *cash pooling*, na banku spoczywa obowiązek bieżącego monitorowania zasobów wspólnej płynności finansowej grupy i automatycznego sprawdzania, czy są one wystarczające, by realizować dyspozycje przelewu środków zlecone przez spółki grupy (Borowiec, Włoch 2013, s. 394).

Zaletą wykorzystania *cash pooling* są możliwości kontrolno-zarządcze, związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa w ramach zaawansowanych systemów bankowości elektronicznej. Gromadzenie znacznej ilości danych pozwala na prowadzenie analiz, wykrywanie błędów, prawidłowości czy zidentyfikowanie obszarów specyficznych dla danego przedsiębiorstwa (Okreglicka 2014, s. 78).

Tabela 2. Syntetyczne zestawienie zalet i wad *cash pooling*

Zalety	Wady
<ul style="list-style-type: none"> – poprawa płynności finansowej całej grupy kapitałowej – możliwość korzystania z jednakowych stóp procentowych – możliwość ulokowania środków na rachunku depozytowym typu <i>overnight</i> – obniżenie kosztów oraz uproszczenie sposobu zarządzania płynnością finansową – możliwości kontrolno-zarządcze, związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa 	<ul style="list-style-type: none"> – ryzyko uzależnienia spółek córek od finansowania spółek matek – ryzyko kwalifikacji przepływów w ramach <i>cash pooling</i> jako umowy pożyczki, rodzące powstanie obowiązku podatkowego w podatku od czynności cywilnoprawnych – rozbieżności stanowisk w interpretacjach organów podatkowych, przede wszystkim w kwalifikacji niedostatecznej kapitalizacji oraz stosowaniu dokumentacji cen transferowych

Źródło: Opracowanie własne

Cash pooling pomimo posiadanych licznych korzyści ma również wady. Istotnym problemem są rozbieżności interpretacyjne organów podatkowych, w tym wątek niedostatecznej kapitalizacji¹ zaprezentowany w przykładzie.

Przykład

WSA – stan faktyczny – spółka wchodząca w skład jednej grupy kapitałowej zamierza zawrzeć z bankiem umowę *cash pooling*.

Problem interpretacyjny – art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (dalej u.p.d.o.p.) (Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. ...).

WSA – rozstrzygnięcie – „ograniczenia w zaliczaniu do kosztów uzyskania przychodów przewidziane w art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 u.p.d.o.p. dotyczą odsetek od pożyczek (kredytów) udzielanych podatnikowi przez podmioty z nim powiązane, powstaje problem oceny, czy odsetki wypłacane w ramach umowy *cash pooling* podlegają takiej kwalifikacji. W ocenie sądu usługa *cash pooling* wykazuje pewne podobieństwa do umowy pożyczki w rozumieniu art. 16 ust. 7b u.p.d.o.p., jednak nie wyczerpuje istotnych jej znamion. Sąd wyklucza możliwość kwalifikacji umowy *cash pooling* jako umowy pożyczki, co oznacza, że odsetki płacone w ramach umowy *cash pooling* nie będą podlegać restrykcjom wynikającym z przepisów o niedostatecznej kapitalizacji” (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 30 stycznia 2015 r.). Pogląd taki jednak nie znalazł akceptacji przez NSA.

NSA – podkreślił, że specyfika systemu *cash pooling* nie oznacza, że *cash pooling* nie może zostać uznany za pożyczkę w świetle przepisów u.p.d.o.p. Przekazywanie środków pieniężnych pomiędzy podmiotami, przy jednoczesnym zobowiązaniu do zwrotu danych środków oraz uzyskiwaniu w związku z tym określonego wynagrodzenia w postaci odsetek, co wskazuje na spełnienie ustawowych przesłanek (art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 u.p.d.o.p.) uznania umowy *cash pooling* za pożyczkę. Co oznacza, że odsetki będą podlegać restrykcjom art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 u.p.d.o.p. (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt II FSK 3137/14).

W innym wyroku NSA zajął podobne stanowisko, uznając, że „umowa *cash pooling* wypełnia przesłanki zaliczenia jej do umowy pożyczki zdefiniowanej w art. 16 ust. 7b u.p.d.o.p.” (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt II FSK 2033/14). „Spółka uczestnicząca w systemie rozliczeń finansowych nie jest zobowiązana do przeniesienia z góry ustalonej ilości pieniędzy na rzecz określonego podmiotu, lecz udostępnia lub pobiera środki w zależności od swojej sytuacji finansowej. Fakt tej właśnie sytuacji finansowej i pobierania środków oznacza, że mamy do czynienia z pożyczką w świetle przepisów o niedostatecznej kapitalizacji” (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 lipca 2016 r., sygn. akt II FSK 1739/14).

---

¹ Zwana również cienką kapitalizacją – kalkulacja limitu odsetek zaliczanych do kosztów uzyskania przychodu, ma zastosowanie do wszystkich podmiotów powiązanych, które są biorcami pożyczek.

Również Naczelny Sąd Administracyjny w orzeczeniu z dnia 4 sierpnia 2016 r. podzielił powyższe stanowisko, wskazując, że struktury *cash pooling* stanowią pożyczkę w rozumieniu definicji zawartej w art. 16 ust. 7b u.p.d.o.p., a w konsekwencji można przyjąć, że w odniesieniu do odsetek wypłacanych przez spółkę w związku z uczestnictwem w strukturze *cash pooling* znajduje zastosowanie ograniczenie w zakresie tzw. niedostatecznej kapitalizacji, wynikające z art. 16 ust. 1 pkt 60 i 61 u.p.d.o.p. (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 sierpnia 2016 r. sygn. akt II FSK 1097/16).

Jak zaprezentowano w przykładzie, umowa *cash pooling* wywołuje polemikę w zastosowaniu właściwych przepisów prawa mającą odzwierciedlenie w licznych orzeczeniach sądowych.

Podsumowanie

Jednym z podstawowych zadań osób odpowiedzialnych za zarządzanie finansami przedsiębiorstwa (grupy kapitałowej) jest dążenie do minimalizacji kosztów, pozyskiwanie źródeł finansowania oraz maksymalizacja korzyści z posiadanej gotówki. *Cash pooling* jako instrument zarządzania gotówką jest działaniem związanym bezpośrednio lub pośrednio z celowym kształtowaniem krótkoterminowego potencjału finansowego. Stanowi odpowiedź na wyzwania stawiane przez przedsiębiorstwa w dziedzinie zarządzania gotówką.

Cash pooling pozostaje w Polsce jeszcze niedoceniany, pomimo tego, że odgrywa coraz bardziej znaczącą rolę w zarządzaniu gotówką w grupach kapitałowych. Wynika to zapewne z faktu braku prawodawstwa, które definiowałoby umowę *cash pooling*. Dotychczasowe postanowienia umowy *cash pooling* są konstruowane każdorazowo na podstawie zasady swobody umów.

Ponadto, jak przedstawiono w niniejszym opracowaniu, rozbieżności interpretacyjne dotyczące podatku dochodowego w związku z zawarciem przez grupę umowy *cash pooling* i szereg innych, rodzi niepewność prawidłowego funkcjonowania *cash pooling*.

Literatura

1. Borowiec L., Włoch J. (2013), *Rola cash pooling w efektywnym zarządzaniu płynnością finansową grupy kapitałowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 61, t. 2.
2. Chadam J. (2002), *Spółki zależne w polskich grupach kapitałowych – wyniki badań*, „Organizacja i Kierowanie”, nr 2.
3. Chluska J. (2006), *Koszty i przychody w polityce rachunkowości grupy kapitałowej*, [w:] Chluska J. (red.), *Kosztowe aspekty zarządzania*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa.
4. Cicirko T. (2010), *Podstawy zarządzania płynnością finansową przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
5. Czajkowska A. (2014), *Cash pooling jako instrument zarządzania środkami pieniężnymi grupy kapitałowej oraz usługa bankowa*, „Acta Universitatis Lodzensis”, nr 1(299).
6. Czyżkowska M. (2010), *Cash pooling jako zaawansowana metoda zarządzania zasobami finansowymi*, Uniwersytet Wrocławski, NKE, Wrocław.

7. Dąbrowska M. (2010), *Usługa cash pool – efektywne zarządzanie wspólną płynnością finansową w grupie kapitałowej*, [w:] Kreczmańska-Gigol K. (red.), *Aktywne zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa.
8. Dąbrowski T., Olszewski M. (2007), *Cash pooling in Poland*, www.internationallawoffice.com
9. Dmowski A. (2009), *National cash pooling – niereczywisty cash pooling jako forma zarządzania płynnością finansową – konsekwencje podatkowe*, www.spolkigieldowe.bdo.pl
10. Głuchowski J. (2001), *Leksykon finansów*, PWE, Warszawa.
11. Grabowska M. (2012), *Zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstw*, CeDeWu, Warszawa.
12. Jagodziński J., Ostrowski D. (2016), *Optymalizacja wybranego procesu produkcyjnego w oparciu o zasadę ciągłego doskonalenia na przykładzie przedsiębiorstwa X*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie”, nr 24, t. 2.
13. Kochanowska A. (2014), *Cash pooling i netting*, [w:] Jamróży M. (red.), *Dokumentacja podatkowa cen transferowych*, ODDK, Gdańsk.
14. Kosińska J., Cicirko T. (2010), *Pojęcie płynności finansowej przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa.
15. Kozierkiewicz R. (2009), *Dictionary of Accounting, Audit and Tax Term*, www.mrf.pl
16. Kreft Z. (2004), *Holding – grupa kapitałowa*, PWE, Warszawa.
17. Kusak A., Kowalczyk J. (2006), *Płynność finansowa: analiza i sterowanie*, C.H. Beck, Warszawa.
18. Okręglicka M. (2014), *Cash pooling jako zaawansowana metoda zarządzania środkami pieniężnymi przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 67.
19. Owczarczyk Ł. (2009), *Aspekty podatkowe usługi cash pooling*, www.mrf.pl
20. Piątek E. (2007), *Polityka bilansowa grupy kapitałowej*, CeDeWu, Warszawa.
21. Remlein M. (2014), *Cash pooling jako instrument zarządzania środkami pieniężnymi w grupie kapitałowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 70.
22. Romanowska M., Trocki M., Wawrzyniak B. (2002), *Grupy kapitałowe w Polsce*, Difin, Warszawa.
23. Sereżyński R., Szaruga K. (2016), *Komentarz do ustawy o rachunkowości*, ODDK, Gdańsk.
24. Sierpińska M., Jachna T. (2004), *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
25. Tomala P. (2002/2003), *Cash pooling jako metoda poprawy efektywności*, „Finansista”, nr 12/2002-1/2003.
26. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 2014 poz. 851; ost. zm. w Dz.U. 2015 poz. 1932).
27. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2016 poz. 1047).
28. Walińska E. (2016), *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa.
29. www.egospodatka.pl
30. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 lipca 2016 r. (sygn. akt II FSK 1739/14).
31. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 września 2015 r. (sygn. akt II FSK 2033/14).
32. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 września 2015 r. (sygn. akt II FSK 3137/14).
33. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 sierpnia 2016 r. (sygn. akt II FSK 1097/16).
34. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 30 stycznia 2015 r. (sygn. akt III SA/Wa 1144/14).

LIQUIDITY CONTROL USING CASHPOOLING FOR EXAMPLE GROUP

Abstract: Interm of developing the capital market, increasingly complex structures can be observed. Business units operating on the market, in order to achieve their goals, are numerous and varied relationships with other parties to form a capital group. The aim of the article is to present the essence of the Group and of the concept of cash pooling with an indication of the practical application of the agreement cash pooling in the group as a tool for affecting the liquidity of the group. In the article mentioned forms of cash pooling and the benefits of its use. Business management (holding company) requires the use of modern methods for liquidity, cashpooling without a doubt is the way to do this..

Keywords: cash pooling, financial liquidity, capital group